

Ο «βρόχος» του χρέους της πανδημίας

Πηγή:	ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	Σελ.:	55,58-59	Ημερομηνία έκδοσης:	28-02-2021
Αρθρογράφος:		Επιφάνεια :	3266.69 cm ²	Κυκλοφορία:	14860
Θέματα:	IOBE				

Ο «βρόχος» του χρέους της πανδημίας

*Στουρνάρας, Σταϊκούρας,
Κουτενιάκης, Βέττας*

Η διαχείριση του χρέους, δημόσιου και ιδιωτικού, που συσσωρεύθηκε την περίοδο της πανδημίας, είναι ένα από τα θέματα που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν ευρωπαϊκοί θεσμοί και κυβερνήσεις την επόμενη ημέρα. Ήδη το ζήτημα των επιχειρηματικών δανείων τέθηκε στο προηγούμενο Eurogroup, ενώ οικονομολόγοι και πολιτικοί άνοιξαν τη συζήτηση για ενδεχόμενη διαγραφή –με κάποιον τρόπο– κρατικού χρέους από την ΕΚΤ, προκαλώντας ποικίλες αντιδράσεις, από οργισμένα «όχι» μέχρι ενθουσιώδη «ναι». Σήμερα, καταθέτουν στην «Κ» τις απόψεις τους ο υπουργός Οικονομικών Χρ. Σταϊκούρας, ο διοικητής της ΤτΕ Γ. Στουρνάρας, ο επικεφαλής του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή Φρ. Κουτενιάκης και ο γεν. διευθυντής του IOBE Ν. Βέττας. **Σελ. 4-5**

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Σε αναζήτηση... εμβολίου για το χρέος

Η «Κ» ανοίγει τον φάκελο για την αντιμετώπιση της βαριάς κληρονομιάς της πανδημίας του κορονοϊού

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΑΡΑ

Ενώ η Ευρώπη εξακολουθεί να βασανίζεται από την πανδημία COVID-19, διανύοντας το τρίτο κύμα της, έχει αρχίσει να προβληματίζεται για τις καταλλήλως πολιτικές της επόμενης μέρας, έτσι ώστε η οικονομία της να επιστρέψει σε μια πορεία ευημερίας.

Τα όργανα της Ε.Ε. αλλά και ανεξάρτητοι οικονομολόγοι διατυπώνουν προτάσεις το τελευταίο διάστημα, για να προβληθούν τα προβλήματα που αργά ή γρήγορα θα μπουν στα τραπέζια των κυβερνητικών και ευρωπαϊκών κέντρων αποφάσεων και θα καθορίσουν το αύριο των οικονομικών. Ανάμεσα στα προβλήματα αυτά ξεχωρίζει η αντιμετώπιση του χρέους, δημόσιου και ιδιωτικού, που αναστασιώνει αυτή την περίοδο σαν να μην υπάρχει αίριο, με τη βοήθεια της ΕΚΤ και των κρατών. Μόνο που αίριο υπάρχει.

Στήριξη επιχειρήσεων

Το τελευταίο Eurogroup της 15/2 παρουσιάζει έγγραφο της Κομισιόν, που εστιχεί στα έτη των επιχειρήσεων όταν θα λήξουν τα γενεαμενόμενα καθεστώτα της πανδημίας, με στοχευμένο τρόπο, μόνο προς τις βιώσιμες μονάδες. Στόχος είναι να αποφευχθούν

οι πτωχεύσεις επιχειρήσεων που επλήγησαν από την πανδημία, αλλά έχουν προοπτικές, όταν αυτή εκλείψει. Σύμφωνα με τα στοιχεία, το τελευταίο τρίμηνο του 2020, δόθηκαν 587 δισ. ευρώ ήταν σε αναστολή, εκ των οποίων περίπου το 60% ήταν επιχειρηματικά. Στην Ελλάδα, το αντίστοιχο μέγεθος έφτασε τα 18,4 δισ. ευρώ, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, ή τα 28,4 δισ. ευρώ, σύμφωνα με το υπουργείο Οικονομικών, που μετράει και τις αναστολές των δανείων που έχουν χορηγηθεί τα funds. Περίπου τα μισά είναι επιχειρηματικά. Από αυτά, η Τράπεζα της Ελλάδος εκτιμά ότι θα προκύψουν νέα κόκκινα δάνεια 8-10 δισ. ευρώ. Με το ύψος των κόκκινων δανείων στην Ελλάδα να είναι το υψηλότερο με διαφορά στην Ευρώπη, στο 35,8%, σύμφωνα με την 9η έκθεση ενισχυμένων επενδύσεων, την περασμένη εβδομάδα, έναντι περίπου 3,5% στην Ευρώπη, γίνεται αντιληπτό το μέγεθος του προβλήματος

με το οποίο θα βρεθεί αντιμετώπιση χώρα την επόμενη μέρα – και οι τράπεζές της.

Η στόχευση των μέτρων στήριξης βρίσκεται ήδη στις επιλογές της κυβέρνησης ακόμη και για τα τρέχοντα μέτρα, καθώς ο προϋπολογισμός πλέεται αφορτά με την

παράταση των lockdowns και δεν μπορεί να δαπανά πλέον χωρίς περιορισμούς. Ο υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας είχε στο Eurogroup ότι τα μέτρα τόνωσης της ρευστότητας θα χρειαστεί να γίνουν ακόμη πιο στοχευμένα, στη φάση της ανάκαμψης, στηρίζοντας βιώσιμες επιχειρήσεις να επανεκκινήσουν. Ωστόσο, ο διαχωρισμός δεν θα είναι απλός. Ουτός ή άλλος, θα είναι απλός. Ουτός ή άλλος, θα είναι απλός. Ουτός ή άλλος, θα είναι απλός. Ουτός ή άλλος, θα είναι απλός.

Η συζήτηση αγγίζει το ταμείο της διαγραφής, την οποία οι ευρωπαϊκοί θεσμοί εξακολουθούν –όχι απαραίτητα χωρίς λόγο– να ξορκίζουν.

την οικονομία και θα χρειαστούν ομοσπονδιακά μέτρα στήριξης τουλάχιστον των εργαζομένων των επιχειρήσεων που θα ιδέσκουν. Σε αυτό συμφωνούν οι οικονομολόγοι και οι αξιωματούχοι που μιλούν σήμερα στην «Κ». Στο Eurogroup του Απριλίου η συζήτηση θα συγκεντρωθεί με την παρουσίαση των

πρωτογενών νομοθετικών πλαισίων των χωρών, σε μια πιθανή προσπάθεια συντονισμού.

Εξέρον διυπεριπλο δεικνύει το πρόβλημα της συσσώρευσης δημοσίου χρέους στην περίοδο της πανδημίας. Η συζήτηση αγγίζει το ταμείο της διαγραφής, την οποία οι ευρωπαϊκοί θεσμοί εξακολουθούν –όχι απαραίτητα χωρίς λόγο– να ξορκίζουν, ανασύροντας στην Ελλάδα μνήμες των πρώτων μνημονιακών χρόνων. Η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας Κριστίν Λαγκάρντ χαρακτηρίζει στις αρχές του μήνα «αδιανόητη» τη διαγραφή χρέους που διακρατείται στη Φρανκφούρτη, ξεκαθαρίζοντας ότι κάτι τέτοιο θα αποτελούσε παραβίαση της Συνθήκης της Ε.Ε., η οποία απαγορεύει τη νομισματικά χρηματοδότηση του χρέους. Είχε προηγηθεί πρόταση πάνω από 100 οικονομολόγων, μεταξύ των οποίων του Γάλλου Τομά Πικέτι και του Ούγγρου πρώην επιτρόπου Αντορ Λάζλο, να διαγραφεί το χρέος που διακρατείται η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και αντιστοιχεί στο 25% του συνολικού χρέους των κρατών-μέλων, ήτοι περίπου 2,5 τρις. ευρώ.

Το επιχείρημα είναι εύλογο: Σε αντίθεση περίπτωση, τα κράτη-μέλη θα υποχρεωνθούν είτε να επιβάλουν χρέος είτε να περικλύψουν

δαπάνες για να ξεπληρώσουν τα χρέη τους, δηλαδή θα λειτουργήσουν αντισυναπτιστικά. Το επιχείρημα υποθέτει και ο νομισματικός οικονομολόγος Χριστόφορος Πισσαρίδης, αν και έχει κάποιες επιφυλάξεις για το πλάγμα που ενδεχομένως θα υποστεί η αξιοπιστία των συναλλαγών στο μέλλον από μια τέτοια πρακτική. Η άλλη άποψη λέει ότι το κόστος θα επιμοιωθούν οι ίδιες οι κεντρικές τράπεζές και όρα εμμέσως οι υπολογισμοί των κρατών-μέλων, επομένως δεν έχει νόημα μια τέτοια πρακτική.

Στο 208,9% του ΑΕΠ

Το πρόβλημα του δημοσίου χρέους είναι βεβαίως οξυμένο στην Ελλάδα, καθώς το ύψος του έφτασε στο 208,9% του ΑΕΠ στο τέλος του 2020, με βάση τον προϋπολογισμό του 2021, αν και το ποσό αυτό καθώς και οι όροι εξοφλήσιμους του είναι ευνοϊκοί. Απασχολεί, όμως, πλέον και την Ευρώπη όπου κατά μέσον όρο είχε φτάσει το 97,3% του ΑΕΠ στο τέλος του τρίτου τριμήνου του 2020, με κυριότερο «αρέθ» βελγίας την Ιταλία, όπου βρισκόταν στο 154,2% την ίδια περίοδο. Και μπορεί μεν η κατάσταση να είναι υπό έλεγχο στην ΕΚΤ αγοράζει αφειδίως ομόλογα και οι αποδόσεις είναι χαμηλές,

αλλά αυτό μπορεί κάποια στιγμή να αλλάξει. Και τότε, προειδοποιούν οι οικονομολόγοι, ίσως είναι αργά για αποφάσεις. «Με υψηλότερα επίπεδα χρέους και λιγότερη υποστήριξη από την κεντρική τράπεζα, η κατάσταση στην αγορά μπορεί να επιδειρωθεί, καθοδηγούμενη από πολιτικές και δημοσιονομικές εξελίξεις», έγραφε πρόσφατα σε άρθρο του στο *Bloomberg* ο γνωστός μας πρώην πρόεδρος του Euroworking Group Τόμας Βίσερ. Για να περιοριστεί ο κίνδυνος αυτής της κατάστασης, ο ίδιος πρότεινε να εκταμιεύσει εγκαίρως το δημοσιονομικό τοπίο στην Ε.Ε., με τον καθορισμό των νέων κανόνων του Συμφωνίου Σταθερότητας.

Οι κανόνες

Η αναθεώρηση κάποιων κανόνων του Συμφωνίου Σταθερότητας έρχεται έτσι στο προσκήνιο και πάλι. Μια συζήτηση που ξεκίνησε τον Φεβρουάριο του 2020, «πάγωσε» λόγω πανδημίας και επανέρχεται τώρα, ενόψει της εξόδου από αυτήν. Το πρώτο βήμα, πάντως, θα είναι οι αποφάσεις για την περτάση η μη και με ποικίλους όρους της «πρώτης γενικής διαμόρφσης», που επιτρέπει και για το 2021 τη δημιουργία ελλειμμάτων χωρίς όριο ακόμη στη μεταμνημονιακή Ελλάδα.

Νταβίτ Στούνι
ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ
ΚΟΙΝΩΒΟΥΛΙΟΥ

Η διαγραφή χρέους είναι ενδιαφέρουσα υπόθεση εργασίας και είναι συμβατή με το βασικό αξίωμα του βιώσιμου χρέους.

Μάρκου Φέρμπερ
ΓΕΡΜΑΝΟΣ
ΕΥΡΩΒΟΥΛΕΥΤΗΣ

Σε περίπτωση που επιτραπεί στην Ιταλία διαγραφή των ομολόγων της πανδημίας, θα ακολουθήσουν και οι άλλες χώρες που θα έκανε να ξεχαστεί η πρόσφατη κρίση του ελληνικού δημοσίου χρέους.

Χόλγκερ Σμιττγκ
ΚΟΡΜΠΑΙΟΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ
ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
BERENBERG

Είναι η χειρότερη ιδέα της χρονιάς. Αν γίνει, θα αποτελέσει το εναρκτήριο λάκτεμα για μια εκτεταθεί τον κόκκινο δακτυλίου των χωρών της Ευρώπης και ειδικότερα της Περιφέρειας.

Κρισταλίνα Γκεοργκιέβα
ΓΕΝΙΚΗ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ
ΔΝΤ

Θα απαιτηθεί αλλαγή της Συνθήκης της Ε.Ε., κάτι απίθανο για το εγγές μέλλον. Ο καλύτερος τρόπος είναι να αντιμετωπιστεί με βάση την ανάπτυξη.

Τομά Πικέτι
ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ

Ο θεσμός της ΕΚΤ, διαγράφοντας τις πιστώσεις του, θα μπορούσε να προφέρει στα ευρωπαϊκά κράτη τα μέσα για τη φιλική προς το περιβάλλον ανοικοδόμηση τους αλλά και για την αποκατάσταση της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής ζωής.

Κριστίν Λαγκάρντ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΕΚΤ

Ούτε καν θέτω το ερώτημα στον εαυτό μου, τόσο απλά, καθώς σιδηπύργο σε αυτήν την κατεύθυνση θα αποτελούσε παραβίαση των όρων των συνθηκών της Ε.Ε. που απαγορεύουν καταχρηστικά τη χρηματοδότηση των χωρών μέσω της νομισματικής πολιτικής.

Κρίστεν Κόρτσι
ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ
ΤΗΣ ING

Κάποιον είδος διαγραφή χρέους μάλλον θα χρειαστεί, είτε το κάνει άμεσα η ΕΚΤ είτε μέσω μεταρρύθμισης των ομολόγων σε αιώνα ομόλογα με μηδενικό επιτόκιο.

Πάολο Τρέσσο
ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ
ΚΟΜΙΣΙΟΝ

Οι χώρες με υψηλό και πολύ υψηλό χρέος πρέπει να κρατήσουν στο μυαλό τους ότι μεσοπρόθεσμα το χρέος τους πρέπει να επανέλθει σε καθορισμένα ποσά. Δεν είναι αυτή η στιγμή να συζητούμε για το μέλλον των δημοσιονομικών κανόνων.

Αγκουστίν Κάρτεντο
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΔΙΕΘΝΩΝ
ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ

Μπορεί να φαίνεται καλή πολιτική βραχυπρόθεσμα αλλά μακροπρόθεσμα είναι πραγματικά οικονομική πολιτική.

Μάριο Ντράγκι
ΠΡΕΣΒΥΤΗΡΙΟΥΡΓΟΣ
ΙΤΑΛΙΑΣ

Η βιωσιμότητα του χρέους κρίνεται με βάση την ανάπτυξη και σπασίμως και με τον τρόπο που θα διαπαιθθούν οι πόροι της Ε.Ε. Αν σταματήσουν, το χρέος θα καταστεί μη βιώσιμο επειδή τα έργα δεν θα παράγονται ανάπτυξη. Αν, αντίθετα, η απόδοση των έργων είναι τόσο υψηλή, τότε μπορεί να σημειωθεί ανάπτυξη.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΚΟΥΤΕΝΤΑΚΗΣ, επικεφαλής του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή

Τα χρέη δεν εξαφανίζονται, απλώς αναδιανέμονται

Η διακρίση της κατάστασης μετά την πανδημία ίσως να αποδειχθεί εξίσου δύσκολη με τη διακρίση της ίδιας της πανδημίας. Οι βασικές προκλήσεις θα είναι το ιδιωτικό και το δημόσιο χρέος και για να συζητηθούν σοβαρά θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το χρέος συνιστά ένα πραγματικό οικονομικό βάρος που το τέλος πάντα κάποιος πληρώνει. Είτε ο φορέας είτε ο πιστωτής, είτε κάποιος ονομιετής εγγυητής που το αναλαμβάνει ως μέρος του φορέα. Δεν μπορεί απλώς να εξαφανιστεί χωρίς συνέπειες.

Στις περιπτώσεις των νοικοκυριών τα κριτήρια είναι πρωτίστως κοινωνικά, ενώ στις περιπτώσεις των επιχειρήσεων θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και κριτήρια βιωσιμότητας. Η χρήση δημοσίων πόρων για τη συντήρηση ιδιωτικών επιχειρήσεων που δεν συνεισφέρουν ούτε στα δημόσια έσοδα ούτε στην απασχόληση δεν είναι μόνο

Με δεδομένο ότι οι δημόσιοι πόροι είναι περιορισμένοι, οι παρεμβάσεις πρέπει να είναι στοχευμένες και με σαφή κριτήρια.

οικονομικά αναποτελεσματικά αλλά και κοινωνικά άδικα. Όμως αυτό δεν σημαίνει ότι οι άνθρωποι που απασχολούνται σε αυτές πρέπει να αφεθούν στην τύχη τους αλλά,

σύνολο. Οσον αφορά το δημόσιο χρέος, η συζήτηση δεν αφορά μόνο τη χώρα μας αλλά και άλλες χώρες με υψηλό χρέος, σημαντικό μέρος του οποίου διακρατείται πλέον από την ΕΚΤ. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται η πρόταση του Thomas Pickett και άλλων οικονομολόγων για διαγραφή του δημόσιου χρέους που κατέχει στο χαρτοφυλάκιο της ΕΚΤ προκειμένου να διευρυνθούν τα δημοσιονομικά περιθώρια των ευρωπαϊκών κρατών.

Πράγματι, η διαγραφή του χρέους θα απαλλάξει τα κράτη-μέλη από τις μελλοντικές αποπληρωμές για την εξυπηρέτησή του. Από την άλλη μεριά όμως, η ΕΚΤ θα κα-

ταγράψει απώλειες που θα μεταφερθούν ως μειωμένα κέρδη στις εθνικές κεντρικές τράπεζές. Με δεδομένο ότι κάθε εθνική κεντρική τράπεζα αποδίδει οφέλη στο σύνολο των κρατών της στον κρατικό προϋπολογισμό, τα οφέλη που θα προκύψουν από τη διαγραφή του χρέους θα εξουδεθερωθούν πλήρως από αυτά τα μειωμένα έσοδα. Μια διαγραφή των κρατικών ομολόγων της ΕΚΤ δεν θα έχει κανένα δημοσιονομικό αποτέλεσμα παρά μόνο αν γίνει επιλεκτικά και όχι συνολικά έτσι ώστε να διευρυνθεί τα δημοσιονομικά περιθώρια κάποιων χωρών περιορίζοντας κάποιον άλλων.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Στο κόκκινο ο δανεισμός επιχειρήσεων και κρατών

Με ασορτί η σχετική σύζηση του Ευρογρουπ την περασμένη εβδομάδα και το γεγονός ότι η Ελλάδα έχει το μεγαλύτερο πρόβλημα δημόσιου χρέους και μη εξυπηρετούμενων δανείων:

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΣ, διοικητής της ΤΤΕ

Αποκλείεται διαγραφή χρέους από την ΕΚΤ

1 Το δημόσιο χρέος που διακρατεί η ΕΚΤ και το οποίο απέκτησε από την αγορά κρατικών ομολόγων μέσω των πράξεων άσκησης νομοματικών πολιτικών δεν μπορεί να διαγραφεί. Διότι αυτό θα ισοδυναμούσε με νομισματική χρηματοδότηση, η οποία απαγορεύεται από τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 123) και το καταστατικό της ΕΚΤ (άρθρο 21.1). Μόνο με αλλαγή της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ε.Ε. (και το καταστατικό της ΕΚΤ), πράξη που απαιτεί συμφωνία μεταξύ των κρατών-μέλων, θα μπορούσε να επιτραπεί αυτό.

Ακόμη όμως και αν επιτρέπεται η διαγραφή του δημόσιου χρέους που διακρατεί η ΕΚΤ, αυτό δεν θα έλυσε αυτομάτως το πρόβλημα, εφόσον δεν θεραπευτούν οι συνθήκες που οδήγησαν σε υψηλό δημόσιο χρέος. Πέραν βεβαίως του ότι η διαγραφή θα προκαλούσε ζημιές στον ισολογισμό της ΕΚΤ και των άλλων κεντρικών τραπεζών του ευρωπαϊκού συστήματος, οι οποίες θα επιβάλλονταν μέσω της έμμεσης του υπολοίπου των κρατών-μέλων της Ζώνης του Ευρώ.

Η Ελλάδα έχει ήδη τύχει σημαντικές μειώσεις της παρούσης αξίας του δημόσιου χρέους κατά τη διάρκεια των τριών προηγούμενων οικονομικών προσαρμογών. Ως αποτέλεσμα όλων αυτών των εννοιικών ρυθμίσεων του δημόσιου χρέους και της δυνατότητας έκδοσης νέου χρέους με επιτόκια κοντά στο μηδέν σήμερα, οι παράμετροι βιωσιμότητας του παραμένουν ευνοϊκές παρότι, λόγω των μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας, το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξήθηκε σε περίπου 210% το 2020.

Οι συνθήκες έχουν πλέον ωριμάσει για την αλλαγή των κανόνων του Συμφώνου Σταθερότητας (μετά την πανδημία, οι κανόνες βρίσκονται σήμερα σε πλήρη αναστολή), με στόχο να γίνουν πιο αριστερά, κατανοητοί, μετρήσιμοι και ρεαλιστικοί. Ηδη, το Ευρωπαϊκό Δημοσυννομητικό Συμβούλιο, ένας ανεξάρτητος γνημοδοτικός οργανισμός που δημιουργήθηκε το 2016, έχει προκρίσει ως χρήσιμες προτάσεις αναμόρφωσης των κανόνων, που συμπεριλαμβάνουν τη δημιουργία ενός μόνου Ευρωπαϊκού Ταμείου, στο

1 Συμφωνείτε με την πρόταση για διαγραφή δημοσίου χρέους που διακρατεί η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα; Ηρθε η ώρα να αλλάξουν οι κανόνες του Συμφώνου Σταθερότητας;

ΧΡΗΤΟΣ ΣΤΑΪΚΟΥΡΑΣ, υπουργός Οικονομικών

Αλλαγές στο Σύμφωνο Σταθερότητας

1 Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι πλήρως ανεξάρτητη και η λειτουργία της διέπεται από κοινά συμφωνημένους κανόνες. Μπορεί, και αυτό πράττει, να παρεμβαίνει στη δευτερογενή αγορά ομολόγων προκειμένου να επιτύχει τη θεσμική αποστολή της, που είναι η διατήρηση σταθερότητας τιμών.

Στο πλαίσιο αυτό έχει συνεχίσει να αγοράζει κρατικών ομολόγων, στις οποίες όλα τα κράτη-μέλη, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, απολαμβάνουν πλήρη πρόσβαση σε ιστορικά χαμηλά επιτόκια. Στην περίπτωση της χώρας μας, καθοριστικό ρόλο στο θετικό αυτή εξέλιξη παίζει και η αυξημένη αδεισότητα σε ασούμμενς -σε εθνικό επίπεδο- οικονομικά πολιτικά.

Σε ό,τι αφορά τις αλλαγές στο Σύμφωνο Σταθερότητας, είναι μια πολύ ενδιαφέρουσα -θα έλεγε επιβαλλόμενη- συζήτηση, η οποία είναι προγραμματισμένη να γίνει πριν από την πανδημία, και αναβάλλεται εξαιτίας της εντονότερης της ρύθμισης γενικής διαρρύθμισης. Αναλογίες των εξελίξεων στο πεδίο της πανδημίας, είναι πιθανό η συζήτηση αυτή να ξεκινήσει αργότερα εντός του έτους. Η γνώμη μου είναι ότι οι οποίες αλλαγές γίνουν στο Σύμφωνο Σταθερότητας θα πρέπει να εξασφαλίζουν τη μακροπρόθεσμη διατηρησιμότητα των δημοσίων οικονομικών, να προσφέρουν τη μέγιστη δυνατή ευελιξία

Οι αλλαγές πρέπει να εξασφαλίζουν τη μακροπρόθεσμη διατηρησιμότητα των δημοσίων οικονομικών.

στην αντιμετώπιση κρίσεων, να προστατεύουν και να ενθαρρύνουν τις δημόσιες επενδύσεις, ειδικά σε τομείς προτεραιότητας όπως είναι η πρόωση και η ψηφιακή μετάβαση, και, τέλος, να χαρακτηρίζονται από διαφάνεια στον σχεδιασμό και στην εφαρμογή τους.

Η Ελλάδα, όπως πάντοτε, θα συμμετάσχει ενεργά στην ευρωπαϊκή διάλογο, συνεπικουρούμενη με ισχυρή βολή και άριστα επεξεργασμένες θέσεις, εξασφαλίζοντας σταθερά ένα αξιόπιστο και εποικοδομητικό ρόλο.

Ευρωπαϊκοί κανόνες ενίσχυσης εταιρειών

2 Η υγειονομική κρίση προκάλεσε ένα πρωτόγνωρο οικονομικό σοκ, και ως εκ τούτου σταδιακά έγινε πρόβλημα καθίσταται δύσκολο. Η συνεκτική μέτρα πανδημίας κτιπεί αβεβαιότητα στην πραγματική οικονομία, σε αντίθεση με την προηγούμενη κρίση, που επηρέασε την πραγματική οικονομία μέσω από το τραπεζικό σύστημα και την αγορά ομολόγων.

Σε αυτή την πρωτόγνωρη δύσκολη συγκυρία, κύριο μέλημα μας ήταν και παραμένει η προστασία του παραγωγικού ιστού της οικονομίας, δηλαδή της απασχόλησης και των επιχειρήσεων, από κινδύνους που προέρχονται από έλλειψη ρευστότητας, μέσα από έγκαιρα και στοχευμένα μέτρα στήριξης.

Όπως δειχνουν τα στοιχεία για τις ροές εισόδου - εξόδου επιχειρήσεων και την ανεργία, η διαχείριση της κρίσης στον τομέα αυτό ήταν αποτελεσματική. Με τα σημερινά δεδομένα και για όσο καιρό διαρκεί η υγειονομική κρίση, θα ακολουθήσουμε την ίδια προέγηση, που αξιολογείται ως επιτυχημένη από διεθνείς θεσμούς.

Όταν τελειώσει αυτή η κρίση, σε όλες τις χώρες της Ε.Ε. θα ξεκινήσει η ανασυγκρότηση και ανάπτυξη, με σταδιακή προσαρμογή των δημοσίων μας. Η προσαρμογή αυτή θα πρέπει να είναι ενταχισμένη σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ταχύτερη της προσαρμογής θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη το διαφορετικό μέγεθος των πληθυσμών που δύνανται οι εθνικές οικονομίες, κάτω από συνθήκες άμεσα με την προπάρκωση διαφόρων τους.

Ο πυρήνας της θα πρέπει να έχει ισορροπημένο μείγμα ανάμεσα σε ειδικές ομάδες εργαζομένων. Πρώτο, τη μέγιστη δυνατή υποστήριξη της ανακίνησης. Προς την κατεύθυνση αυτή, πρέ-

2 Πώς πιστεύετε ότι πρέπει να αντιμετωπιστεί η εκτίναξη του ιδιωτικού χρέους; Συμφωνείτε με την προέγηση της Κομισιόν για στοχευμένες παρεμβάσεις σε βιώσιμες επιχειρήσεις;

ΝΙΚΟΣ ΒΕΤΤΑΣ, γενικός διευθυντής ΙΟΒΕ

Μείωση του χρέους μέσω της ανάπτυξης

1 Οι δυσκολίες στις ευρωπαϊκές οικονομίες, όπως και η διάγνωση του δανεισμού τους, είναι σε μεγάλο βαθμό αναμενόμενες, σε μια κρίση με πρωτοφανή χαρακτηριστικά. Ταυτόχρονα, κεντρικά προβλήματα είναι η ανάκαμψη των οικονομιών, από την άνοδο και μετά, ισχυρή τουλάχιστον ορακά. Το κύριο θέμα εφέως είναι, λοιπόν, απενός η διαχείριση των χρέων, ειδικότερα ο επιμερισμός του κόστους ανάμεσα στα κράτη και ανάμεσα σε διαφορετικές γενεές, και αφετέρου οι τάσεις στην παραγωγή/ότινα. Ακόμη και εν αυτά φαινόμενα ζητήματα μελλοντικής κερίας σημασίας, έχουν άμεση επίδραση και στις σημερινές αποφάσεις μέσω της διαμόρφωσης προοδόντων.

Εως τώρα, η νομισματική και η δημοσιονομική πολιτική έχουν κινήσει με τρόπο που μετρώσε το άμεσο πλήγμα στις οικονομίες και ταυτόχρονα στις μεσοπρόθεσμες προοπτικές, όπως φαίνεται και από τις εξελίξεις των αγορών. Όμως η ανάγκη διαχείρισης των μεγάλων ανισορροπιών και της απώθησης των μέτρων στήριξης, χωρίς να υπονομεύει η ανάκαμψη, θέτει επιμεριστικά προκλήσεις. Το επόμενο διάστημα θα πρέπει, λοιπόν, να ληφθούν κρίσιμες αποφάσεις σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η σταδιακή απομείωση των χρέων, δημοσίων και ιδιωτικών, είναι κεντρικός σημάσις. Αν και αυτή θα έχει ενεργητική επίδραση είναι κατ' αρχήν επιθυμητή, υπάρχουν οριακά παρεμβάσεις ρυθμιστικού και διοικητικού τύπου τόσο για θεσμικούς λόγους όσο και για να μην τεθεί σε κίνδυνο η αξιοπιστία της οικονομικής πολιτικής. Θα απαιτηθεί προεγναία και συντονισμός ανάμεσα σε διαφορετικούς φορείς, και μάλιστα άλλους με μακροπρόθεσμες ορίζοντες, όπως οι κεντρικές τραπεζές, και άλλους με βραχύτερους, όπως οι κυβερνήσεις. Στην πορεία, κρίσιμη παράμετρος θα είναι και η εξέλιξη των τιμών. Μια άνοδος του πληθωρισμού σε επίπεδα εντός μέτρου και ελέγχου θα διευκολύνει ουσιαστικά τη διαχείριση των χρέων.

Η πορεία των τιμών θα μπορούσε, όμως, να επιβαρύνει κυρίως τις περισσότερο αδύναμες οικονομίες. Ιδιαίτερη σημασία έχει η σχετική ανταγωνιστικότητα των οικονομιών, σε ένα περιβάλλον όπου υπάρχουν ισχυρά προκλήσεις επενδύσεων και ανακαταστάσεις στον διεθνή

Για τις ασθενέστερες οικονομίες, απαιτείται διαμόρφωση πλαισίου για συστηματική αύξηση επενδύσεων.

καταμερισμό της εργασίας. Ειδικότερα, στην Ευρώπη, οι προοπτικές για θετική αντίδραση των περισσότερων χωρών και των ασθενέστερων οικονομικών δεν είναι οι ίδιες. Όσες είναι περισσότερο τεχνολογικά προηγμένες, καλύτερα διασυνδεδεμένες σε εξαγωγικές αλυσίδες και με θετικούς που ευνοούν την επιχειρηματικότητα θα εκμεταλλευθούν το ευνοϊκό γύρωμα της οικονομίας πολύ περισσότερο από άλλες. Ηδη, οι οικονομίες στο κέντρο της Ευρώπης ενισχύονται με διάφορους άμεσους και έμμεσους τρόπους, ρυθμιστικούς ή φορολογικούς, τους δημοτικούς κλάδους τους και τις εξαγωγικές επιχειρήσεις τους. Το Ταμείο Ανάκαμψης και οι σχετικές ευρωπαϊκές αποφάσεις αποτελούν θετική εξέλιξη, ωστόσο δεν πρέπει να υποτιμάται η πιθανότητα ουσιαστικής εκμετάλλευσης των πόρων από τις περισσότερο ασθενείς, θεσμικά και τεχνολογικά, οικονομίες είναι περισσότερο περιφορημένη από ό,τι για άλλες.

Συνολικά, οι πολιτικές για μείωση του βάρους των δημοσίων χρέων στην Ευρώπη πρέπει να είναι συντονισμένες και κυρίως στοχευμένες στην ενδυνάμωση της ανάπτυξης. Ιδιαίτερη σημασία έχει η σχετική ανταγωνιστικότητα των οικονομιών, σε ένα περιβάλλον όπου υπάρχουν ισχυρά προκλήσεις επενδύσεων και ανακαταστάσεις στον διεθνή

Να μη στηριχθούν οριστικά μη βιώσιμες επιχειρήσεις

2 Οι κοινές δράσεις που για πρώτη φορά εφαρμόζονται στην Ε.Ε., και ιδιαίτερα στο Ζώνη του Ευρώ, από ευρωπαϊκές θεσμούς και κυβερνήσεις, αποσκοπούν, μεταξύ άλλων, στο να εξακολουθήσει η επίτωση στον παραγωγικό ιστό των κρατών-μέλων, ώστε να μην υπάρξουν μακροχρόνιες σοβαρές οικονομικές συνέπειες από την πανδημία.

Στο πλαίσιο αυτό, λαμβάνονται και μέτρα που διευκολύνουν τους δανειολήπτες να αποπληρώσουν τα χρέη τους. Σχετικά με τις επιχειρήσεις, η προνοητική δράση σε αυτές που είναι βιώσιμες, αλλά αντιμετωπίζουν βραχυπρόθεσμα προβλήματα ρευστότητας. Στην περίπτωση αυτή, οι τράπεζες έχουν κάθε συμφέρον να προκωρύν, και πράγματι προκωρύν, σε ρύθμιση των χρέων τους, και μάλιστα ενθαρρύνονται από τις εποπτικές αρχές. Στην Ελλάδα αυτό λαμβάνει κυρίως τη μορφή εννεώνων αναστολής υποχρεώσεων (moratoria), και μετά τη λήξη της περιόδου αναστολής, σταδιακή επιστροφή στις αρχικές τοκο-

χρεωλυτικές δόσεις των δανείων (step-up). Οι επιχειρήσεις, αλλά και οι ιδιώτες, επίσης διευκολύνονται στην αποπληρωμή των χρέων τους μέσω κρατικών παρεμβάσεων (π.χ. κρατικές εγγυήσεις προς τράπεζες, πρόγραμμα «Γέφυρα» κ.λπ.), οι οποίες είναι κρίσιμες, ιδιαίτερα για τις μικρομεσαίες και ατομικές επιχειρήσεις.

Στην περίπτωση οριστικά μη βιώσιμων επιχειρήσεων, αυτές θα πρέπει να αφαιρεθούν από κλείσουν. Είναι σημαντικό, στο πλαίσιο αυτό, να υπάρξει κοινωνικό δίκτυ ασφαλείας για τους εργαζόμενους σε αυτές που είναι βιώσιμες, αλλά αντιμετωπίζουν βραχυπρόθεσμα προβλήματα ρευστότητας. Στην περίπτωση αυτή, οι τράπεζες έχουν κάθε συμφέρον να προκωρύν, και πράγματι προκωρύν, σε ρύθμιση των χρέων τους, και μάλιστα ενθαρρύνονται από τις εποπτικές αρχές. Στην Ελλάδα αυτό λαμβάνει κυρίως τη μορφή εννεώνων αναστολής υποχρεώσεων (moratoria), και μετά τη λήξη της περιόδου αναστολής, σταδιακή επιστροφή στις αρχικές τοκο-

Ευκαιρία για αλλαγή αναπτυξιακού προτύπου

2 Μεσοπρόθεσμα, η συστηματική και ισχυρή ανάπτυξη έπεται από κρίσεις πρέπει να στηρίζεται σε θετική εξέλιξη της παραγωγικότητας. Ως προς αυτό, η τεχνολογική πρόοδος έχει επεκταθεί σε πολλούς τομείς μέσα στην πανδημία, το ίδιο και η εννοιαστική ανάπτυξη σε πολλές επιχειρήσεις και στον δημόσιο τομέα, ενώ έως τώρα δεν έχει υπάρξει ουσιαστική ζημία στον παραγωγικό ιστό και στο διεθνές εμπόριο. Βέβαια, οι εξελίξεις δεν είναι ομοιόμορφες σε όλους τους κλάδους και τα κράτη.

Η διαχείριση χρέων μέσα από την ανάπτυξη προϋποθέτει οσμική πίστη το κόστος ανακαταστάσεων δεν υπερβαίνει αβροστικότητα την πραγματικό ρυθμό μεγεθύνωσης της οικονομίας και το πληθωρισμό. Αυτά τα μέτρα βρίσκονται λοιπόν για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων και των τιμών επιβαρύνει σημαντικά και από τις εθνικές εξελίξεις. Οι αποφάσεις πολιτικές, όμως, που θα επιτρέψουν ένα συστηματικά υψηλό ρυθμό μεγεθύνωσης αφορούν κυρίως τα κράτη και προϋποθέτουν σταδιακή μεν αλλά αποφασιστική αλλαγή αναπτυξιακού προτύπου. Η νέα κρίση επαναφέρει στο προσκήνιο επιδυνάμωση ανισορροπιών της οικονομίας μας και υπονομεύει πώς η απόσταση από πολλούς άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες παραμένει μεγάλη. Το σύνολο πρόβλημα της ανεργίας κριθεί κάτω από τις επιπτώσεις, ενώ υπάρχουν οριστικές τάσεις διαμόρφωσης εργατικού δυναμικού και αντιστοιχίας δεξιοτήτων με περιοχές νέων ζήτητων. Το δημοσιονομικό έλλειμμα διαγκώνεται με ανισοκατανομή τάσεις. Το συστηματικό έλλειμμα εξαγωγών στους τομείς μεταποίησης και τεχνολογίας φαίνεται ακόμη περισσότερο επιβλητικό όταν τα ποσοτικά έσοδα υποχωρούν. Στη σημαντική συγκυρία, το πώς θα γίνει η διαχείριση του χρέους του ιδιωτικού τομέα αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για τις προοπτικές ανάπτυξης της οικονομίας συνολικά. Η απελευθέρωση και μετακίνηση κεφαλαίου από θνησιγενείς επιχειρήσεις προς άλλες περισσότερο δυναμικές πρέπει να είναι κεντρική και άμεση προτεραιότητα, παρά τις σημαντικές τριβές που αναπόφευκτα θα προκύψουν.